

2007

COMMERCE & ACCOUNTANCY - I (Optional)

100058

वाणिज्य व लेखाशास्त्र - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Use of log table, Non-Programmable calculator is permitted, though any other Table/Code/Reference book are not permitted.
लॉग टेबल तसेच नॉन-प्रोग्रॅमेबल कॅलक्युलेटर वापरायला हरकत नाही, पण इतर टेबल/कोड/संदर्भिय पुस्तकाच्या वापराला परवानगी नाही.
- (v) Make suitable assumptions, wherever be necessary and state the same clearly.
जिथे-जिथे आवश्यक आहे तिथे-तिथे सोयीस्कर गृहीते घ्या. व तसा स्पष्ट उल्लेख करा.
- (vi) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vii) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (viii) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (ix) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (x) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following :
खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) Give the meaning of final accounts and explain in short the types of final accounts. 10
अंतिम लेखा याचे अर्थ सांगा व अंतिम लेखांचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) Define the following terms as per Income Tax Act, 1961. 'Person', 'Assessment Year', 'Assessee'. Which incomes don't form part of total income? Explain briefly. 10
आयकर कायदा 1961 नुसार खालील संज्ञाची व्याख्या सांगा :
'व्यक्ती', 'कर निर्धारण वर्ष', 'कर पात्र व्यक्ती'
- (c) What is management of working capital? What are the components of working capital? Explain. 10
खेळत्या भांडवलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? खेळत्या भांडवलाचे घटक स्पष्ट करा.
- (d) Explain the meaning and scope of money market. 10
नाणेबाजाराचे अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (e) How the 'appointment' and 'removal' of auditor of a limited company is made? 10
What are the duties of an auditor?
कंपनीच्या लेखा परिक्षकाची निवड कशी केली जाते व त्यांना लेखापरिक्षा पदावरून कसे कमी केले जाते
लेखा परिक्षकाचे कर्तव्य कोणते?

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :
खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) Explain the following : 15
'Partnership accounts', 'Company accounts', and 'Amalgamation', and 'reconstruction of a companies'.
स्पष्ट करा:- 'भागीदारी खाते', 'कंपनी खाते' व 'कंपन्यांचे समामेलन' व 'पुनर्रचना'.
- (b) Explain the concepts of cost, costing and cost accounting and classify the elements of cost. 10
संकल्पना स्पष्ट करा:- 'परिव्यय', परिव्ययांकन व परिव्यय लेखन पध्दती व परिव्यय घटकांचे वर्गीकरण करा.

- (c) What is marginal costing, and standard costing ? Explain. How reconciliation of cost and financial accounts is made ? 15
 'सिमान्त परिव्ययांकन व 'प्रमाणित परिव्ययांकन' म्हणजे काय ? स्पष्ट करा. परिव्यय व वित्तिय खात्यांचे पुनर्मेळ कसे केले जाते ?
3. Answer the following sub-questions :
 खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) What is valuation of shares and goodwill ? Explain in detail the 'company accounts'. 15
 भागांचे व ख्यातिमुल्य यांचे मुल्यांकन म्हणजे काय ? कंपनीचे खाते यावर सविस्तर स्पष्टिकरण द्या.
- (b) Explain the following methods of Costing : 10
 'Job Costing', Contract Contracting & 'Process Costing'.
 परिव्ययांकनाच्या पध्दति स्पष्ट करा:- 'कार्य परिव्ययांकन', कंत्राटी 'परिव्ययांकन', व प्रक्रिया 'परिव्ययांकन',
- (c) What is cost control and cost reduction ? How material cost can be controlled ? 15
 Explain the meaning of budgetary control and flexible budgets.
 परिव्यय नियंत्रण व परिव्यय घट म्हणजे काय ? सामग्री परिव्ययाचे नियंत्रण कसे केले जाते ? अर्थसंकल्पीय नियंत्रण व लवचिक अर्थसंकल्प यांचे अर्थ स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :
 खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) Explain the meaning of 'Basis of change'. How Income Tax is charged ? Give the meaning of aggregation of income and set off/carry forward of losses. 10
 कर आकारणीचे आधार म्हणजे काय ? कर आकारणी कशी केली जाते ? उत्पन्नाचे समिष्टिकरण व वजावट किंवा उत्तरकालिन समायोजन यांचे अर्थ सांगा.
- (b) What is the meaning of internal check system ? What are its objectives ? Explain the meaning and needs of valuation and verification of assets and liabilities. 15
 अंतर्गत तपासणी पद्धतीचे अर्थ काय आहे ? त्यांची उद्दीष्टे कोणती ? मत्ता व दायित्व यांचे मुल्यांकन व पडताळणी यांचे अर्थ व गरजा सांगा.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What are the sources of long term financing ? Explain. 10
दिर्घ-मुदती वित्तपुरवठ्याचे मार्ग कोणते? स्पष्ट करा.
- (b) What is capital market ? Explain briefly the structure of capital market. 10
भांडवल बाजार म्हणजे काय? भांडवल बाजाराच्या संरचनेचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.
- (c) Explain briefly the role of SEBI. 10
SEBI याची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (d) List out the instruments in money market and explain. 10
नाणेबाजारातील साधनांची यादी सांगा व स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain briefly the sources of short term financing. 10
अल्प-मुदती वित्तपुरवठ्याचे मार्ग थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) What are the types of financial institutions in India ? Explain. 10
भारतातील वित्तीय संस्थांचे प्रकार कोणते? स्पष्ट करा.
- (c) Write a note on 'World Bank'. 10
जागतिक बँक यावर टिपा लिहा.
- (d) What is credit rating ? What are the credit rating agencies in India ? Explain 10
briefly.
पतपात्रता निर्धारण म्हणजे काय? पतपात्रता निर्धारण करणाऱ्या भारतातील संस्था कोणत्या? थोडक्यात स्पष्ट करा.

- o 0 o -

- (c) What is auditor's report? What are the special feature of the audit of organisations like clubs, charitable institutes, educational institutions and hospitals. 15
लेखापरिक्षकाचे अहवाल म्हणजे काय? क्लब, धर्मदाय संस्था, शैक्षणिक संस्था व रुग्णालय यांच्या लेखा परिक्षण अहवालाचे विशेष वैशिष्ट्ये कोणती?
5. Answer the following sub-questions :
खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) What is income from salaries? Calculate the total taxable salary for the previous year 2007-08, from the following information. 10
Mr. 'X' is an employee of XY Ltd. He is entitled to salary of Rs. 12,000 per month due on the last day of each month. He has received salary for April 2008 in advance in March 2008. He has received arrears of salary amounting to Rs. 50,000 in respect of 2005-06 in October 2007. (Make necessary assumptions).
पगारापासून मिळणारे उत्पन्न म्हणजे काय? खालील माहितीच्या आधारे मागील वर्ष 2007-08 या वर्षाचे कर पात्र पगार निश्चित करा.
श्री 'क्ष' हा क्ष य लि. या कंपनीचा कामगार आहे. त्याला रु. 12000 पगार दर महिन्याच्या शेवटच्या दिवशी मिळतो. एप्रिल 2008 या महिन्याचा पगार मार्च 2008 या महिन्यातच त्याला अग्रिम मिळाले आहे. सन 2005-06 सालीतील पगारातिल फरव रु 50,000 त्याला ऑक्टोबर 2007 मध्ये मिळाले आहे.
- (b) What are the principles and objectives of auditing? Explain. Explain the meaning of 'voucher', vouching and the vouching procedure. 15
लेखा परिक्षणाचे तत्वे व उद्दिष्टे कोणती? स्पष्ट करा. प्रमाणक, प्रमाणन व प्रमाणन कार्यपद्धति यांचे अर्थ स्पष्ट करा.
- (c) Explain in brief the types of auditor's report. What is social audit and audit under computerised environment? Explain. 15
लेखापरिक्षकाच्या अहवालांचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. सामाजिक लेखापरिक्षण व संगणकीय लेखा परिक्षण म्हणजे काय? स्पष्ट करा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :
खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) What is business finance and what are the objectives of financial management? 10
व्यवसाय वित्त म्हणजे काय? वित्तीय व्यवस्थापने उद्देश कोणते?

P.T.O.

- (b) What is investment ? Explain the significance of sound investment decision. 10
गुंतवणूक म्हणजे काय ? योग्य गुंतवणूक निर्णयाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (c) (i) Give the meaning of cost of capital and how it is measured ? 5
भांडवलाचे परिव्यय म्हणजे काय ? त्याचे मापन कसे केले जाते ?
- (ii) What is dividend and retention policy ? Explain. 5
लाभांश व अवरोधन धोरण म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
- (d) What is capital structure ? What factors be considered in planning capital structure ? 10
भांडवलाची संरचना म्हणजे काय ? भांडवलाची संरचनेचे नियोजन करताना कोणते घटक विचारात घ्यावे लागते.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What are various techniques used for financial analysis in financial management ? 10
Explain. www.mpscmaterial.com
वित्तीय व्यवस्थापनात, वित्तीय विश्लेषण करण्यासाठी वापरले जाणारे विविध तंत्रे कोणती ? स्पष्ट करा.
- (b) Explain 'average rate of return' and 'pay-back period' as techniques of capital budgeting. 10
भांडवली अर्थसंकल्पन मधील 'सरासरी प्राप्ति दर' व 'मुहल परति पद्धति' या तंत्राचे स्पष्टीकरण करा.
- (c) (i) What is risk and uncertainty analysis in capital budgeting ? Explain briefly. 5
भांडवली अर्थसंकल्पन मधील धोका व अनिश्चितता विश्लेषण म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
- (ii) Explain why valuation of securities (shares) of a company is necessary ? 5
कंपनीच्या भागांच्या मुल्यांकनाची आवश्यकता का असते ? स्पष्ट करा.
- (d) Explain the meaning of leverage, operating leverage and financial leverage. 10
'गुणक लाभ' 'कार्यवाहक गुणक लाभ' व 'वित्तीय गुणक लाभ' यांचे अर्थ स्पष्ट करा.